

PTUJSKI LIST

*Licejska knjižnica
Ljubljana*

Uredništvo in upravišstvo je v
Ptuj, Slovenski trg 3 (v starem
rotovžu), priličje, levo.
Rokopisi se ne vrnejo.

Politično gospodarski tednik.

Štev. 22

Ptuj, 5. junija 1921

III. letnik

Srbska „slava.“

V nedeljo, 5. junija bomo imeli na Ptuj prvokrat priliko videti, kako se praznuje srbska „slava.“ Tukajšnja inženjska četa proslavi namreč ta dan svojo „slavo.“ Slava je najvažnejši in pristni srbski praznik. Vsaka srbska rodbina, manjša kakor večja, ima namreč posebnega svetnika kot svoje domače krstno ime. Ta svetnik ostaja njihov hišni patron od roda do roda in vsi oni, ki častijo istega patrona, se imajo med seboj za krvne sorodnike, četudi živijo daleč narazen.

Kakor pa ima vsaka srbska hiša (zadruga) svojo slavo, tako jo ima tudi vsaka vas, vsaka občina. Ko se je pa začelo v osvobojeni kraljevini Srbiji razvijati življenje, so uveli slavo tudi v druge ustanove. Med temi ustanovami je tudi vojaštvo. Tudi v vojski niso hoteli Srbi opustiti narodnih šeg. Zato so si posamezni deli izbrali kak znamenit dogodek ter ga praznovali kot svojo slavo.

Leta 1860 se je ustanovila v Srbiji prva inženjska rota (četa). Oddelek te inženjske rote se nahaja v Ptuj. V nedeljo hoče proslaviti ustanovni dan svojega obstanka, ki si ga je izvolil za svojo slavo.

Kako slave Srbi svojo slavo, nam opisuje Bezenšek v svoji knjigi „Bolgarija in Srbija“, izšli l. 1807. pri Družbi sv. Mohorja.

Na dan slave mora tudi v najubožnejši hiši biti vsega v izobilju pri ognjišču in na mizi. K praznovanju povabijo goste iz sosedsstva, kateri nimajo doma iste slave. Praznuje se ves dan z največjo častjo in s pravo pobožnostjo. Udje rodbinski in vsi domačini z gostji opravljajo molitve za živo in mrtvo žlahto. Napravijo po stari šegi „žrtvo“ svetniku, obstoječo iz sveče, kolača, kuhane pšenice, kadila (tamjana), jesiha in vina.

Sredi glavne sobe postavijo dolgo mizo, narejeno iz novih desek. Na njo položijo vsa jedila in vino. Noža na mizi ni, ker ga nosi vsak Srb pri sebi za pasom. Vilice so tudi redke; jemlje se s prsti, kakor je navada tudi pri drugih narodih v jutrovnih deželah. Na sredi leži velik „krstni kolač“ iz pšenične moke; na njem je vtisnjeno znamenje sv. križa.

Ko je vse pripravljeno, povabijo duhovnika, da pride blagosloviti. Vsi domačini in gostje se zberó okoli mize. Sredi kolača vtaknejo voščeno svečo, a na obeh straneh prilepijo zraven nje dve manjši sveči, navzkriž stoječi. Vse tri prižgejo: znamenje presvete Trojice. Poleg kolača stoji polna čaša vina. Duhovnik vzame na sebe štolo (epitrahil) in začne moliti. Poleg njega na levi strani se postavi hišni starešina, zraven njega stoji starejši sin, potem mlajši in po redu vsi moški udje v rodbini. Na desni strani duhovnika stojé kumovi, bližnja žlahta in povabljeni gostje, bolj vzadi pa žene. Duhovnik blagoslovi najprej kolač, potem moli Boga, da bi dal svoj blagoslov hiši in rodbini, katero priporoča posebnemu varstvu domačega patrona. Vsi navzoči molijo pobožno za duhovnikom, kateri tudi pokadi po hiši s kadilnico. Ves prizor je jako ganljiv in predstavlja srečo, kakoršna se nahaja v pobožni in složni rodbini.

Po končanih molitvah vzame starešina

blagoslovljeni kolač in odlepi od njega sveče; a potem zasučeta zajedno z duhovnikom kolač kakor okoli osi in ga prelomita na dve polovici ter polijeta z vinom. Nazadnje ga razdelita na kose, od katerih dobi vsak navzočnik svojega.

Tako se konča cerkveno-rodbinski obred. Potem sede duhovnik zajedno z društvom k obedu. Zdaj prinesejo na mizo „kiselo čorbo“, katero Srbi jako radi jedo; potem ribe, pečeno jagnje ali prase, sira, sadja itd. Med obedom vstane najprej duhovnik in izpregovori nekoliko besed v božjo slavo. Za njim vstane hišni gospodar (domačin) in napije zdravico gostom, ki so ga razveselili s svojo návzočnostjo današnjega velikega in vsakemu Srbu milega praznika. Nato zapoje vsi staro cerkveno-slovansko pesem: „Mnogaja leta!“ Sledijo še razne druge zdravice, kakor pač beseda nanese.

Kedar pride dan vaše slave ali „zave-tine“, zberejo se vsi vaščani pod drevesom, pokličejo duhovnika, da blagoslovi tam vodo, potem pa gredo vizprevodu iz vasi na polje. Med tem prepevajo, stopajoč polnočno za križem, in opravljajo molitve za dobro letino. Po izprevodu se vrnejo k drevesu ter izrežejo iz križa na drevesni skorji ono kožico, ktera je tam vzrastla čez leto. Duhovnik še prečita nekatere molitve, a potem se začne veselica pod milim nebom.

Nedeljski počitek v trgovskih obrtih.

Organizacije delojemalcev kot tudi deželna vlada za Slovenijo že delj časa vztrajajo na tem, da je treba za vso Slovenijo enotno urediti nedeljski počitek. Zveza trgovskih gremijev in zadrug se je s tem vprašanjem pečala v zadnji seji širšega odbora dne 12. maja ter je po daljši debati sklenila predlagati vladi spomenico, ki jo radi aktualnosti v naslednjem prinašamo v celoti.

Zveza gremijev se v polni meri pridružuje vladnemu predlogu, da se za vso Slovenijo nedeljski počitek v trgovinskih obrtih enotno uredi, ker dozdej veljajo za štajerski del Slovenije drugi predpisi kot za kranjski del. V pričujočem vprašanju je treba upoštevati dve važni okolnosti, namreč zahtevo delojemalskih organizacij po popolnem nedeljskem počitku in pa potrebe rednega gospodarskega življenja, ker je v mnogoterih tudi večjih krajih na deželi od pamtiveka običaj, da se prebivalstvo ob nedeljah po službi božji preskrbi z vsakovrstnimi potrebščinami. Tega običaja ne moremo preko noči odpraviti in ljudstvo privaditi na to, da bi med tednom kupovalo, kar potrebuje za obleko, hrano in gospodarstvo. Res je, da se je v večjih mestih to doseglo, ali za manjše kraje na deželi je po našem mnenju ta zahteva neizvedljiva. Pomisliti je nadalje, da izvršujejo v majhnih krajih trgovci obenem tudi druge poklice, kot gostilničarski obrt ali se pečajo s poljedelstvom ter imajo med tednom svoj obrtni prostor vsled odsotnosti večkrat zaprt, oziroma obratujejo samo v gotovih dnevni urah, zjutraj in zvečer, ter sploh ne zaposlujejo nastavlencev, ker obrt izvršujejo sami ali kvečjemu s podporo

družinskih članov. Glede teh majhnih trgovinskih obrtov bi bilo povsem neprimerno in tudi nepotrebno, da se uvede obligatorični nedeljski počitek. Delojemalske zahteve tukaj niso nikakor prizadete. V večjih krajih pa je treba računati z ljudskimi običaji in potrebami.

Z ozirom na ta položaj je zveza gremijev mnenja, da bi bilo povsem neumestno, uvesti za vse kraje v Sloveniji obligatorični počitek. Zveza predlaga, naj se statuirá popolni nedeljski počitek samo za mesta Ljubljana, Maribor, Celje in Ptuj, kjer je že to načelo udomačeno; v vseh drugih krajih Slovenije pa naj bo dopustno štiriurno dopoldansko delo. V katerih krajih in v katerem času naj ob nedeljah trgovine obratujejo, o tem naj odločajo pokrajinski gremiji trgovcev in trgovske zadruge z ozirom na posebne lokalne razmere. Omejitev nedeljskega dela na kraje, ki imajo manj kot 2000 prebivalcev, se nam ne zdi primerna, ker le premalo upošteva posebnost krajevnih razmer. Pri tem izrecno povdarjamo, da se pravice trgovskih nastavlencev s tem popolnoma nič ne kršijo, ker naj bi tudi po našem predlogu bilo treba za nedeljsko delo posebnega sporazuma med posameznim delodajalcem in delojemalcem, oziroma med gremijem in pomočniškim zborom tako, da bi nedeljsko delo ne bilo prisilno. Ako bi ne prišlo do sporazuma, bi moral delodajalec pač sam obratovati. Poleg tega bi bilo tistim nastavlencem, ki so pripravljeni, vršiti nedeljsko delo, med tednom podeliti odgovarjajoči prosti čas. Zato že vnaprej povdarjamo, da bi se s tako ureditvijo nedeljskega počitka nikakor ne posegalo v določila o delovnem času.

Priobčujemo spomenico, da se zamorejo podeželni gremiji in zadruge, ki na zadnji seji širšega odbora niso bili zastopani iz nje informirati o sedanjem štadiju zveznega delovanja glede nedeljskega počitka.

Gospodarstvo.

Presajanje tobačnih rastlin.

Presajevanje tobačnih sadik izvršava se od početka maja dalje do srede junija. V skrajni sili more se to izvršiti celo v drugi polovici meseca junija.

Sadike morajo imeti 6 do 8 listov pri presajanju.

Starejše sadike z odrevenelim stebлом niso za presajanje sposobne, ker se potem po presadu slabo razvijajo. Stebelca sadik morajo biti že mehka, tako da se ako se stisne stebelce s palcem in kazalcem, more isto brez posebnega odpora streti (pretisniti.)

Kako je presajati, razvidno je iz navodila na zadnji strani licence, ki jo je prejel vsak opravičeni sadivec tobaka.

Ker tobačni posevi pri posameznih sadivcih, radi neprimernih leh (gredic) vsled suše in pozneje trajajoče moče letos niso povsodi uspeli, treba je, da se sadivci, ki nimajo lastnih sadik, poskrbe te iz rezerv.

Rezerve sadik so:

1. V Ptuj pri monopolnem uradu in v Ma-

boru na vinarski in sadjarski šoli za sadivce tobaka v okrajih:

Ljutomer, Gornja Radgona, Maribor, Slov. Bistrica, Št. Lenart, Ptuj, Ormož, Rogatec, Prekmurje.

2. Na drž. kmet. šoli v Št. Jurju za okraje: Celje, Laško, Šmarje pri Jelšah, Vransko, Brežice, Sevnica.

3. Na drž. kmetijski šoli v Novem mestu (Grmu) dobijo tobačne sadike sadivci v okrajih: Krško, Mokronog, Novomesto, Črnomelj.

Sadik v teh posevih so v obče, zlasti pa v Št. Jurju, krepko razvite.

Oni sadivci tobaka, ki nimajo iz lastnih posevov sadik, naj prej ko mogoče pohite v omenjene šole ter se izkažejo z licenco, da morejo dobiti sadik in da se njihova imena približejo. Nasprotno pa oni, ki imajo zadosti sadik v lastnih razsadnikih, naj te posade.

Ker se pri razsajenih sadikah utegne nekaj rastlin posušiti, treba za ta slučaj imeti primerno število rastlin za ta primer rezerviranih.

* * *

Z našim vinom na „Ljubljanski veliki sejem!“

Od 13. do 24. avgusta t. l. bo v Ljubljani veliki vzorčni sejem. Ker se bode tam nudila tudi vinogradnikom prilika, da skušajo prodati ali pa razstaviti v reklamne svrhe za bodoče čase svoje pridelke, je vinarski in sadjarski odsek slovenske kmetijske družbe v Mariboru na svoji seji dne 28. maja t. l. sklenil med drugim sledeče: Opozoriti je nemudoma producente in druge zanimance po vinskih okoliših na ta velesejem radi udeležitve. Zavoljo enotnega nastopa na velesejmu prevzame to prireditelvinarski in sadjarski odsek v svoje roke. Pripuste se k velesejmu pod okriljem odseka vinski producenti, zndruge in trgovci; vendar mora vsako razstavljeno blago priti na sejem pod izvirnim imenom in v brezhibni kakovosti. Na sejem se lahko pošlje vino v sodčkih in steklenicah, zato je preskrbljeno, da se bo novo vino po potrebi sproti polnilo v steklenice. Na veselilnem prostoru pa se namerava urediti točilnica, kjer se bo vino točilo iz sodčkov in v steklenicah. Sejma se lahko udeležé interesenti, ki imajo vino na prodaj, in pa taki, ki ga nameravajo razstaviti samo za reklamo za bodoče čase. Vendar se pa ne pripusti na sejem manjša količina, kakor 50 normalnih, velikih steklenic (ki vsebujejo à 0,7 l) ene vrste vina. Za vsak vinski okoliš se je določila ena komisija za preskušnjo in odpremo vina v Ljubljano. Za Ormož—Ljutomer dajeta tozadevna pojasnila gg. Lovro Petovar in Fric Zemljč, za Ptuj podpisani, v splošnem pa vinarski ravnatelj g. Puklavec v Mariboru, Majstrova ul. 3, I. nadstrop. Na velesejem se sprejmejo razen brezhibnega vina še sadjevec, naravni kis, šampanjec, brezalkoholne in razne žgane pijače ter sadni izdelki. Ker se mora javiti najkasneje do 15. junija ožjemu odboru v Maribor število udeležnikov in pa množina za velesejem namenjenega blaga, so vabljeni vsi zanimanci iz ptujskega okraja, da storé to čimpreje potem podpisanega.

Vinarski inštruktor Zupanc.

Produkcija premoga v Bosni narašča. Bosenski premogovniki so v mirovni dobi donasali 80 do 85 tisoč vagonov premoga. V preteklem letu je znašala produkcija 83.797 vagonov, leta 1919 64.445 vagonov, letos pa znaša že mesečna produkcija 9000 vagonov, tako da je pričakovati, da deseže letos preko 100.000 vagonov. Bosna sama potrebuje zase mesečno samo 6000 vagonov, ostalo pa se izvažá v druge dele naše države.

Dopisi.

Trgovsko in obrtno društvo v Ormožu priredi v nedeljo dne 5. junija obrtni dan. Dopoldne zborovanje, kjer poročajo gg. Mahorič, Franchetti, Založnik, Zadravec. Popoldne velika vrtna veselica. Ker je to zborovanje izredne važnosti, poziva in vabi gornje društvo vse trgovce in obrtnike sosednih

okrajev, da se te prireditve polnoštevilno udeležijo.

Državna krajevna zaščita dece za sodni okraj ptujski priredi dne 5. junija 1921 cvetlični dan z zbiranjem prispevkov za ubogo in osirotelo deco. Ob 11. uri koncert mestne godbe v mestnem vrtu. Cvetlični dan vodi gospa Antonija Čuček. Prosi se vse prijatelje revne dece in mladine, da se iste blagohotno ta dan spominjajo.

Dijaški dom v Ptuj priredi v nedeljo, 5. junija majniški izlet na Vurberg. Odhod je ob pol ene popoldne iz dijaškega doma po cesti ob Dravi. Sestanek na Vurbergu na vrtu gostilne Kovačič ob treh popoldne, kjer je prosta zabava s petjem, telovadbo in sodelovanjem mestne godbe. Ob šestih zvečer je odhod nazaj proti Ptuj. Vodstvo Dijaškega doma vabi vse zavodu in mladini naklonjeno občinstvo k mnogoštevilni soudeležbi.

† **Rudolf Babič.** V nedeljo, 29. maja je pri svojih starših v Ptuj umrl g. Rudolf Babič, sodnik v Bosni. Bil je po rojstvu, šolanju Ptujčan, ki se je rad udeleževal društvenega življenja. Bodi mu domača zemlja miren počitek!

Redni občni zbor organizacije vojnih invalidov, vdov in sirot se vrši v nedeljo, 5. t. m. ob 9. uri predpoldnem v Narodnem domu v Ptuj. Dolžnost vsakega invalida ter vojne vdove je, da se tega zborovanja gotovo udeleži.

Za jugoslovansko Matico se je nabralo na gostiji ob priliki poroke gospodične Mare Sagadin z Arnejčičem v Narodnem domu 220 K, za kar izreka podružnica Jug. Matice najgorkejšo zahvalo.

Volitev župana v Ptuj potrjena. Deželna vlada v Sloveniji je ukinila odlok ptujskega okrajnega glavarstva, ki je iz formalnih razlogov razveljavilo izvolitev župana in sestavo mestnega občinskega odbora v Ptuj. Vsled te odločitve deželne vlade je postala sestava občinskega odbora pravomočna.

Za višja šolska nadzornika sta imenovana v definitivnem značaju začasni višji šolski nadzornik dr. Leopold Poljanec in gimnazijski ravnatelj v Novem mestu Josip Vester.

Vabilo. V četrtek, dne 9. junija t. l. se bo vršil ob 14. uri v risalnici v Mladiki občni zbor „Ženskega društva“, hkrati tudi ustanovni občni zbor „Kola jugoslovenskih sester.“ Ker zboruje dopoldne učiteljsko društvo, pričakuje odbor polnoštevilno udeležbo od strani gđe. učiteljic. Vsem damam, ki se zavedajo, da je tudi žena poklicana k ustvaritvi zunanjih in notranjih vrednot naše lepe domovine, kliče: „Na svidenje!“ odbor.

Moškanjci. Tisti tiček v Moškanjcih, ki tako visoko leta, da ne ve, da smo v Sloveniji, da še nemškutari, ga prosimo, da še naj svoje peruti tako raspne visoko, da bo lahko čez mejo s svojimi tremi devojkami in čem vred poletel v blaženo Avstrijo. Tam bo brez skrbi larifari nemškutaril. Slovenci pa tega ne trpimo. Ako še kaj slišimo, ga drugič po imenu imenujemo.

Nesreča. Dne 18. maja popoldne je delavki Tereziji Brumen opekarne Celotti v Žabjeku odtrgalo 3 prste na levi roki. Vzrok nesreče je bila omenjene neprevidnost.

Pri igranju je dne 19. maja popoldne padel 2 in pol letni Albin Slana, sin viničarja v Sakušaku, v pol m globoko mlako in utonil.

Samoumor. Dne 10. maja dopoldne obesil se je 31 letni posestniški sin Anton Fideršek v Stonički vasi občine Majšperk v bližini svojega stanovanja. Vzrok samoumora je bila duševna zmedenost.

Razglas. Vse one osebe in društva, katere iščejo povrnitev za izgubljene denarne pošiljatve bivšim Avstro-ogrskim ujetnikom v Sovjetski Rusiji, se prosijo, da dostavijo svoje prijave, naslovljene „Likvidacijskemu odseku Kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev na Dunaju“ odslej neposredno „Oddelku za izvrševanje mednarodnih ugovorov v Beogradu.“

Št. Janž na dr. p. K porazu klerikalcev pri občinskih volitvah v tukajšnji občini sta pripomogla največ tudi Anton Golob iz Zlatolič, ter Fric Selinšek, posestniški sin iz Zlatolič. Prvi je bil še pred pol letom stra-

sten nasprotnik duhovnikov ter govoril o njih najgrše reči, drugi pa še malo pred volitvami. Ker pa naš g. župnik dobro znajo, kako treba častihlepnega Toneta pridobiti, so mu enkrat rekli, škoda tako uglednega moža, kakor je Tona Golob in glej čudo! Tone je kar čez noč postal klerikalec ter začel z vso vnemo delati za njih stranko. Župnik pa znajo svoje ljudi tudi plačati in res, djali so ga na prvo mesto svoje liste, kar je Tonetu še večjo korajžo dalo. Mislili so, Tona vleče vse kmete s seboj, Fric pa vse fante, pa zmotili so se. Tona je računal tudi, da postane kandidat za župana, pa ti nehvaležni klerikalci so postavili rajši Rešeka, najbrž radi tega, ker Tona preveč rad skače sem in tja iz ene stranke k drugi, torej figamož. Postavili so ga pa za kandidata občinskega svetovalca. Ker pa on dobro pozna disciplino Samostojnih in je vedel, da od svojih more dobiti le 7 glasov, je prosil na dan volitve župana enega samostojnih odbornikov, naj raje njega volijo svetovalec, ne pa njegovega brata Jakoba. Samostojni odbornik mu je seveda obljubil svoj glas, pač pa mu ga ni dal pozneje, najbrž si je mislil, obljubiti in dati je preveč. Grda nehvaležnost, kaj ne Tona. Povemo Ti pa, dokler boš male posestnike nazival z besedo fr — i kočarji, ne boš postal občinski svetovalec, tem manj pa župan. Pametna glavica Fric Selinšek trdi sedaj, da je izstopil od Samostojne radi tega, ker je čital v nekem listu, da eden Samostojnih poslancev ni pravi kmet, ker je hodil v kmetijsko šolo, ampak izučen ekonom, je agitiral za zvezane radi tega, ker so ga postavili za namestnika na kandidatni listi, ki naj bi vlekel fante s seboj. Klerikalčki, če bi vi hoteli zvedeti za njegovo priljubljenost pri fantih, bi morali prej vprašati gostilničarko Furek iz Zlatolič, katera ima vedno (če ravno reče Fric včasih „Kreuc fiks“) eno sobo pripravljeno, da ga notri zapre, drugači bi ga fanti radi prevelike ljubezni pretrdo poljubovali. Prihodnjič nekaj o Francetu Pušniku, ki gleda v stran, če katerega od Samostojnih sreča. Vaš nasprotnik.

Semensko poročilo. Dne 1. junija t. l. je bilo na svinjski sejem prignanih 383 svinj. Cene so se gibale 21—23 K kg žive teže. Prasici osem tednov stari od 200—250 K za komad. Mestno tržno nadzorstvo.

Politične vesti.

Iz ustavotvorne skupščine. Prejšnji teden je bil z veliko večino sprejet drugi del ustave. Ta del govori o osnovnih državljanskih pravih in dolžnostih, kakršne so državljanstvo, osebna svoboda, svoboda vere in vesti, svoboda tiska, znanosti in umetnosti, pravo združevanja in zaščite pri oblastih. Ne priznavajo se: plemstvo, naslovi, niti kakršni koli privilegiji po rojstvu. Precej prerokanja je izzval tako imenovani kanceliparagraf, ki pa je bil tudi sprejet. Glasi se: Predstavitelji vere smejo uporabljati svoje duhovne oblasti pri izvrševanju verskega bogoslužja ali pri spisih verskega značaja ali sicer pri vršenju svoje službene dolžnosti v strankarske svrhe. Značilno je, da so se čutili prizadeti s tem dostavkom le zastopniki katoliške duhovščine, medtem ko se je zastopnikom drugih veroizpovedanj zdela ta določba samo ob sebi razumljiva. Sedaj se razpravlja tretji del ustave, ki govori o socialnih in ekonomskih odredbah.

Dr. Milenko Vesnič je 28. maja nenadoma umrl v Parizu. Bil je naš poslanik v Parizu, lani je bil tudi ministrski prodsednik. Bil je med ustanovitelji radikalne stranke in poleg Pašića in Protića najodličnejši zastopnik. Vzgojen v francoskem duhu, je bil velik prijatelj francoskega naroda in je z vso vnemo zagovarjal najožje prijateljstvo med našo kraljevino in Francijo. Bil je prepričan zagovornik in boritelj za naše narodno in državno edinstvo. Lani je spremljal prestolonaslednika na njegovem potovanju po Sloveniji.